

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Vasby Mose og Sengeløse Mose

Natura 2000-område nr. 140
Habitatområde H124

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015.
Vasby Mose og Sengeløse Mose
Natura 2000-område nr. 140
Habitatområde H124

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, H124

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Ny Østergade 7-11
4000 Roskilde
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet
Kort- og Matrikelstyrelsen

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-357-7

ISBN nr.

978-87-7091-358-4

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Vasby Mose

Fotograf: Malene Fischer

Resume:

Natura 2000-plan for Vasby Mose og Sengeløse Mose (nr. 124). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	<i>5</i>
Områdebeskrivelse	6
Trusler mod områdets naturværdier	10
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	11
<i>Vurdering af tilstand</i>	<i>12</i>
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	<i>15</i>
Målsætning	16
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området Vasby og Sengeløse Moser</i>	<i>17</i>
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	<i>18</i>
<i>Modstridende interesser</i>	<i>18</i>
Indsatsprogram	19
<i>Generelle retningslinjer</i>	<i>20</i>
<i>Konkrete retningslinjer</i>	<i>20</i>
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	<i>21</i>
Sammenhæng og synergi med vandplan	21
Strategisk miljøvurdering	22
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning....	23
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler ..	24
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	25
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	28

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling til forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

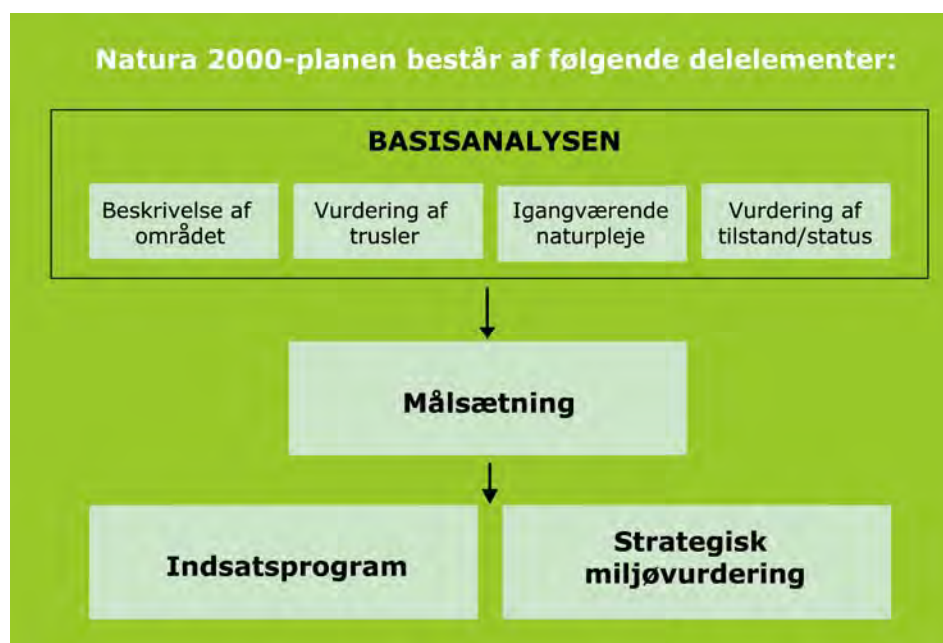
Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med se-

Natura 2000-plan

ner ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Køge Bugt og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 109 ha og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H124. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Høslætlaug Vasby mose

Fotoğraf: Mogens Holmen

Området består af to store moser. De er vigtige botaniske lokaliteter, særligt Vasby Mose, som har været overvåget siden 1984 først af Hovedstadsrådet og siden af Københavns Amt. Begge moser er omfattet af ældre fredninger. Disse har Københavns Amt ønsket forbedret gennem rejsning af nye fredninger, der muliggør pleje. Vasby Mose er fredet igen i 2004, mens Sengeløse Mose fredningen blev endeligt afgjort i 2006. Moserne har tidligere været udnyttet til græsning og høslæt samt under og efter krigen til tørvegravning.

Naturtyperne rigkær, 7230, og tidvis våd eng, 6410, er stadig udbredt i både Vasby og Sengeløse Mose, men som små isolerede områder. Det mest værdifulde rigkær i Natura2000-området findes på et mindre areal centralt i Vasby Mose.

Natura 2000-plan

Foto: Mogens Holmen

Rigkær med rust-skæne i forgrunden

Vasby og Sengeløse Mose er den eneste danske lokalitet med både melet kodriver og halvgræsset rust-skæne, der begge er karakteristiske arter for naturtypen rigkær. Her er store bestande af but-blomstret siv, kødfarvet gøgeurt, sump-hullæbe, vibefedt, engensian, krognæb-star og pile-alant. Alle plantearter, der er karakteristiske eller typiske for naturtyperne rigkær og tidvis våd eng.

Det er dokumenteret, at bestanden af rust-skæne i nutiden findes i to områder, hvor der er gravet tørvesmuld under og efter 2. Verdenskrig.

I Natura2000-området findes mindre arealer med elle- og askeskov, 91E0.

Natura 2000-plan

Fotograf: Malene Fischer

Rigkær, Vasby Mose

I basisanalyserne for Natura 2000-området Vasby og Sengeløse mose findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se www.naturstyrelsen.dk

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 124	
Naturtyper:	
3140 Kransnålalge-sø	
3150 Næringsrig sø	
3260 Vandløb	
6210 Kalkoverdrev	
6410 Tidvis våd eng	
7140 Hængesæk	
7220 Kildevæld	
7230 Rigkær	
91E0 Elle- og askeskov	
Arter:	
1014 Skæv vindelsnegl	
1016 Sump vindelsnegl	

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området

Natura 2000-området ligger i Høje-Tåstrup Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Isefjord og Roskilde Fjord.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommende i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering

Arealerne med rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410), er små og ligger isoleret i moserne. Der er derfor risiko for at de sjældne arter vil uddø og at naturtyperne på sigt vil forsvinde fra området.

Næringsstofbelastning

Kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for hængesæk. Den øvre tålegrænse er overskredet for rigkær og tidvis våd eng.

Kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for elle- og askeskov (91E0). Den høje ende af tålegrænse-intervallet vurderes at være overskredet i skovkanter og kan være overskredet i hele skoven.

Tilgroning

Store dele af området er tilgroet med især birk. Den lysåbne, værdifulde vegetation trues også af opvækst af buske og af høje urter, som tagrør.

Uhensigtsmæssig hydrologi

I de senere år har der været eksempler på meget høj forårsvandstand, som har påvirket bestanden af melet kodriver meget negativt. I den nordøstlige del af området er der derimod en kraftig dræning med grøfter, der påvirker vegetationen.

Uhensigtsmæssig drift

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller ødelægges. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til skovnaturtyper, er ikke er omfattet af habitatdirektivet.

Invasive arter

Dele af området rummer de invasive arter kæmpe-bjørneklo og sildig gyldenris.

Igangværende pleje og genopretning

Vasby Mose har været plejet siden 1986, hvor de centrale dele og en eng i vestenden kom under græsning med kreaturer. I vestenden forsvandt såvel melet kodriver som afbidt høgeskæg ret hurtigt, men centralt voksede bestanden af melet kodriver og rust-skæne m.fl. arter, som en følge af kreaturgræsningen.

I starten af 1990-erne blev der indført hestegræsning centralt – og det var klart skadeligt. Overvågningen dokumenterede, at rust-skæne bestanden led voldsomt i denne periode. I de senere år har der ikke været nogen græsning, men alene et årligt høslæt, som udføres af frivillige, mod at amtet (nu kommunalbestyrelsen) betalte bortkørslen af det afslåede materiale og betalte for en efterslåning af resten af parcellen.

Der er et meget betydeligt potentiale for at genskabe værdifulde plantesamfund i mosen. Hovedstadsrådet lod foretage afskrabning af overjord i et moseområde, hvor der i nogle år blev dyrket kartofler. Her er en del af rigkærrets arter indvandret – krogneb-star, butblomstret siv, melet kodriver og rust-skæne. I samme del af Vasby Mose optrådte afbidt høgeskæg i nogle år med en lille bestand i et moseområde, hvor der var foretaget trærydning.

I Sengeløse Mose har amtet ydet tilskud til en række indhegninger med henblik på græsning. Der er dog et plejebenhov i de vigtigste dele af mosen.

I Vasby Mose og Sengeløse Mose forgår der pleje eller drift på i alt ca. 27 ha eng, mose eller sumpskov. Arealmæssigt er det opdelt som

- slåning/høslæt: 1,4 ha (Vasby Mose – centralt)
- afgræsning: 25,3 ha (Nordlige og østlige del af Vasby Mose samt spredt i Sengeløse Mose)

Der foregår så vidt vides ikke egentlig målrettet naturpleje rettet mod invasive arter.

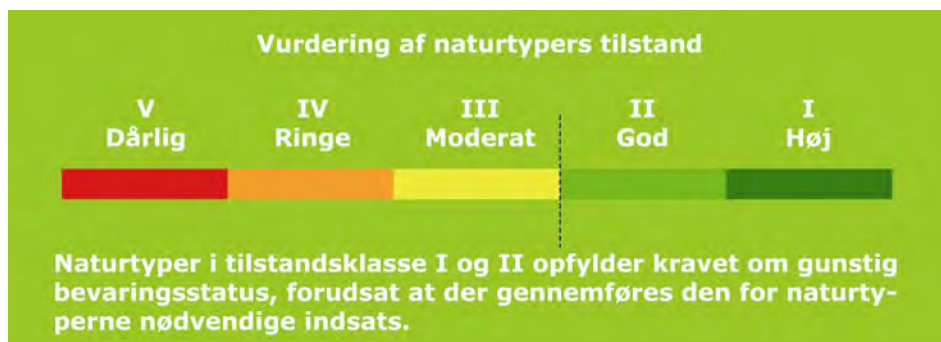
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle tilstand, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en prognose for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper. Naturtyperne er kortlagt i dels basisanalyserne, dels i en efterfølgende kortlægning. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius 5 m og et strukturindeks baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og trækronernes lagdeling i forskellige etager.

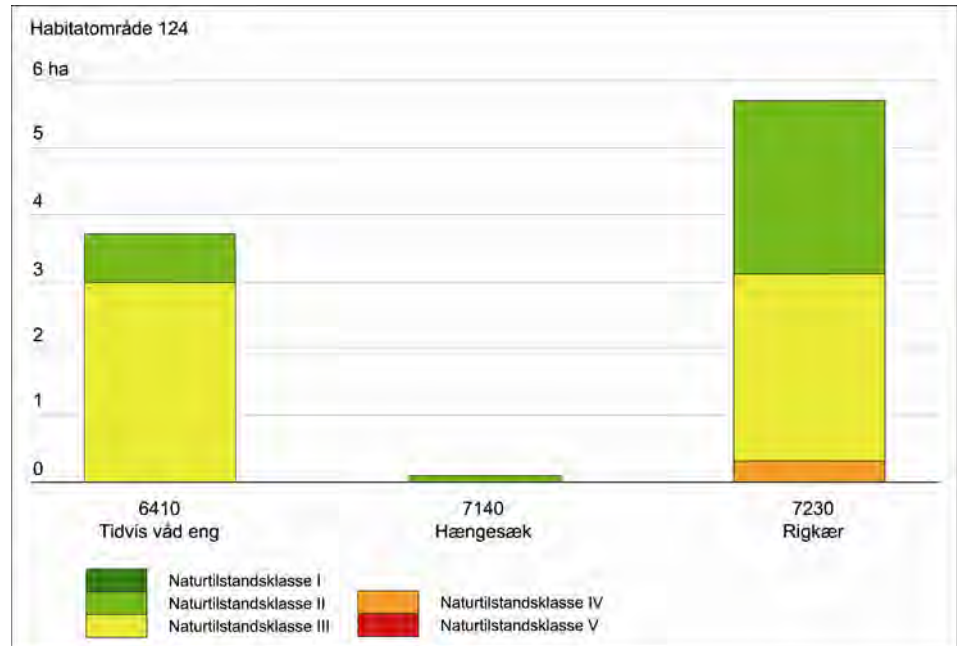

Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper

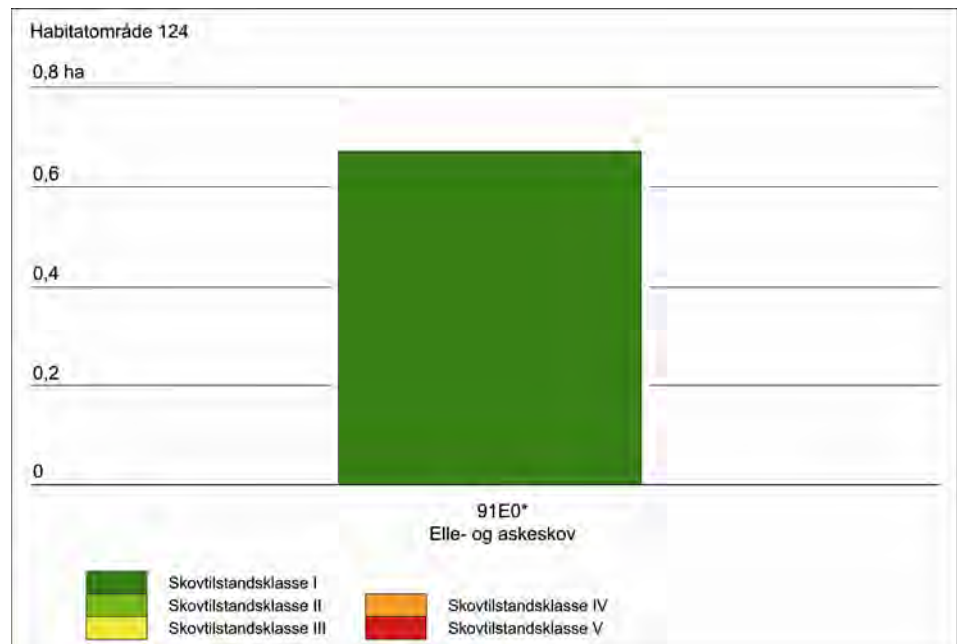
Strukturindeks og artsindeks for den enkelte naturtype vægtes sammen med naturtypens tilstandsklasse på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

Natura 2000-plan

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Figur 4a. Naturtilstand for de af Natura 2000 områdets lysåbne naturtyper, som er tilstandsvurderet

Figur 4b. Skovtilstand for de af Natura 2000 områdets skovnaturtyper, som er tilstandsvurderet

Natura 2000-plan

Der er fundet i alt 3,7 ha tidvis våd eng (6410) med naturtilstandsklasse II for 0,7 ha og naturtilstandsklasse III for 3,0. Heraf har 0,7 ha strukturindeks 0.8 - 1 og 3,0 ha strukturindeks 0.4 – 0.6. Heraf ses, at 3,0 ha af de kortlagte naturtyper har brug for yderligere pleje i forhold til i dag. Artsindekset viser, at 2,1 ha har indeks 0.6 – 0.8 og 1,6 ha naturtilstanden artsindeks 0.4 – 0.6.

Der er fundet 0,1 ha hængesæk (7140) med naturtilstandsklasse II. artsindekset er 0.4 – 0.6 og strukturindekset er 0.6 – 0.8.

Der er kortlagt 5,7 ha rigkær (7230). Heraf er 2,6 ha med naturtilstandsklasse II og 2,8 med naturtilstandsklasse III samt 0,3 ha med naturtilstandsklasse IV. Der er 2,4 ha, der har strukturindekset 0.8 - 1, 1,4 ha med strukturindekset 0.6 – 0.8 og 1,9 ha med strukturindekset 0.4 – 0.6. Artsindekset fordeler sig med 1,0 ha indeks 0.6 – 0.8 og 3,9 med artsindeks 0.4 – 0.6 samt 0,5 ha artsindeks 0.2 – 0.4. strukturindekset og artsindekset er altså lavt på mellem 1/3 og 1/4 af det kortlagte areal.

Der er kortlagt og tilstandsvurderet i alt 1,27 ha søtyper. For søtypen kransnålalgesø (3140) er 0,54 ha vurderet til tilstandsklasse II, mens søtypen næringsrig sø (3150) omfatter 0,73 ha i tilstandsklasse II.

Der er i alt kortlagt 0,7 ha med elle- og askeskov med naturtilstandsklasse I.

Habitatområde 124

Naturtype	Naturtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
6410 tidvis våd eng		0,7	3,0		
7140 hængesæk		0,1			
7230 rigkær		2,6	2,8	0,3	
Hovedtotal		3,3	5,8	0,3	

Tabellen viser de tilstandsvurderede lysåbne naturtypers fordeling i ha på naturtilstandsklasse

Habitatområde 124

Naturtype	Skovtilstandsklasse (ha)				
	I	II	III	IV	V
91E0 elle- og askeskov	0,67				
Hovedtotal	0,67				

Tabellen viser de tilstandsvurderede skovnaturtypers fordeling i ha på skovtilstandsklasse

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på www.naturstyrelsen.dk under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på

Natura 2000-plan

grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtypers og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i gunstig eller ugunstig prognose. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne vurderet gunstig, vurderet ugunstig og ukendt prognose.

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Der er ikke fundet arter eller naturtyper med gunstig bevaringsstatus.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Tidvis våd eng (6410), fordi den øvre tålegrænse for kvælstofnedfald er overskredet og på grund af den dårlige struktur, der viser en uhensigtsmæssig tilgroning med højurter, buske og træer.
- Hængesæk (7140), fordi den nedre tålegrænse for kvælstofnedfald er overskredet.
- Rigkær (7230), fordi den øvre tålegrænse for kvælstofnedfald er overskredet og på grund af den dårlige struktur, der viser en uhensigtsmæssig tilgroning med højurter, buske og træer.
- Naturtypen elle- og askeskov (91E0). Bevaringsstatus er ugunstig pga. af kvælstofdeposition.
- Vandløb, (3260), på grund af dårlige fysiske forhold.
- Kransnålalgesø, (3140), da den nedre tålegrænse er overskredet.

Prognosen er ukendt for:

- Skæv vindelsnegl og sump-vindelsnegl, da de ikke er kortlagt.
- Næringsrig sø, (3150), da kun en mindre del er kortlagt.
- Kalkoverdrev, (6210), da naturtypen ikke er fundet ved kortlægningen.
- Kildevæld, (7220), da naturtypen ikke er fundet ved kortlægningen.

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i

de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i Naturstyrelsens hjemmeside 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området Vasby og Sengeløse Moser

I Vasby og Sengeløse Moser er der særligt fokus på de truede naturtyper rigkær og tidvis våd eng. Der er potentiale for forbedringer samt udvidelse af arealerne med henblik på at skabe sammenhængende naturområder

Det overordnede mål for området er:

- *At vandløb og søer i området får en god økologisk tilstand*
- *At de lysåbne naturtyper sikres en god-høj naturtilstand, med gode levevilkår for arterne på udpegningsgrundlaget. Områdets rigkær og tidvis våd eng prioriteres højt. Naturtypernes areal sikres øget, og der skabes sammenhæng mellem forekomsterne.*
- *Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtypernes hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder*

- *At de skovbevoksede habitatnaturtyper sikres en god-høj naturtilstand. Skovhabitatnaturtypen elle - og askeskov (91E0) er en prioriteret naturtype.*

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Vasby og Sengeløse Moser:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for områdets udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for nedennævnte bestandstal eller – for arter uden bestandstalsmål – grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Der udvides og skabes sammenhæng mellem arealer med naturtyperne rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410), i Vasby Mose. Områderne udvides med nye græsningsområder af størrelsesordenen 5-6 ha omkring de arealer med højest naturtilstand.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410), har på nationalt og regionalt niveau haft en stor tilbagegang, og i Danmarks afrapportering til EU vurderes naturtypernes bevaringsstatus at være ugunstig. I bilag 1 i Naturstyrelsens hjemmeside 2007: "Natura 2000-retningslinier for målfastsættelse og indsatsprogram" er rigkær (7230), og kalkoverdrev derfor opført som en truet naturtype. Der vil derfor blive gjort en indsats for at øge arealerne af to naturtyper.

I Vasby og Sengeløse Moser har der tidligere været store sammenhængende arealer med rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410). Der er gode muligheder for at genskabe nogle af de tidligere forekomster af rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) ved bl.a. rydning af dele af skovsumpene.

Øgning af arealet med rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410), kan måske betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtypen "elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld" (91E0), som er opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne enge og moser. Hvor der er tale om meget unge ellesumpe, som enten er plantede eller opstået ved tilgroning af tidligere lysåbne rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410), prioriteres hensynet til at skabe større sammenhængende arealer med rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410). Gamle og veludviklede forekomster af ellesumpe skal dog som hovedregel bevares.

Rydning af elle- og askeskove til genskabelse af rigkær (7230), og tidvis våd eng (6410), kan ske under forudsætning af, at arealet af de 2 skovnaturtyper opretholdes på nationalt og biogeografisk niveau.

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet der bygger på de 4 sigtelinjer beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovs-pligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunalbestyrelsernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af

de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen.*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i rigkær (7230), hængesæk (7140), og tidvis våd eng, (6410). Det skal undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 *De terrestriske naturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske og kemiske forhold samt kontinuitet. Indsatsen for vandløb løftes gennem vandplanen.*
- 1.4 *Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.5 *Der sikres velegnede levesteder for sump-vindelsnegl og skæv vindelsnegl.*
- 1.6 *Invasive arter som kæmpe-bjørneklo skal bekæmpes og deres spredning skal forebygges.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Naturtyperne rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) udgør små og fragmenterede arealer. Derfor udvides og forbindes arealer med naturtyperne. Områderne udvides med nye græsningsom-*

*råder af størrelsesordenen 3-6 ha så vidt muligt omkring area-
lerne med den højeste naturtilstand.*

*Indsatser efter sigtelinie 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er be-
skyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.*

*3.1 Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er om-
fattet af lovgivningen, skal sikres mod ødelæggelse*

*3.2 Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk
situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster,
der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype*

*Indsatser efter sigtelinie 4. Der skal gøres en særlig indsats for natur-
typer og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt
forringet i 1. planperiode.*

*4.1 Områderne med rigkær (7230) og tidvis våd eng (6410) udvi-
des med nye græsningsområder af størrelsesordenen 3-6 ha.
Dræn søges sløjfet på tidvis våd eng. Det sikres at områderne
ikke bliver oversvømmet af næringsrigt åvand.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunalbestyrelserne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodseje-
re/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og fore-
tager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatspro-
grammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes
som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vand-
rammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og
vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende
vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen
sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer
samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen
vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på ud-
valgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste til-
fælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habi-
tatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.
Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de
2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor
indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnatur-
typer eller levesteder for arter.

Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrund-
laget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i
henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet
fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden

Natura 2000-plan

dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 140 Vasby og Sengeløse Moser.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område N140 Vasby Mose og Sengeløse Mose

Natura 2000-område N140	Fuglebeskyttelsesområde
Øvrige Natura 2000-områder	Habitatområde

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i en database - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område. Se www.naturstyrelsen.dk – under dette Natura 2000-område.

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødskning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter.

Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstofbelastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes

udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstoffbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

N 140 - Vasby Mose og Sengeløse Mose

- kan læses på Naturstyrelsens hjemmeside, se www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-område.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk